

УДК 005.44:[008+7](477):004:316.775.4
DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-63>

Михайло ШВЕЦЬ

викладач кафедри операторської майстерності та фотомистецтва, Київський національний університет культури і мистецтв, вул. Євгена Коновальця, 36, м. Київ, Україна, 01133

ORCID: 0000-0002-3562-1777

Бібліографічний опис статті: Швець, М. (2025). Глобалізація та культура споживання: зміна аудиторії та трансформація українських культурно-мистецьких практик. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 452–464, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-63>

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА КУЛЬТУРА СПОЖИВАННЯ: ЗМІНА АУДИТОРІЇ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ПРАКТИК

Актуальність дослідження полягає у необхідності осмислення впливу глобалізаційних процесів на культурно-мистецькі практики в Україні. Виходячи з цього, **метою дослідження** стало визначення впливу глобалізації на українське мистецтво та культурно-споживчі практики в умовах диджиталізації та змін комунікацій з новими аудиторіями. **Методологія роботи** базувалася на теоретичних методах наукового пізнання, включаючи аналіз наукових праць, які розкривають вплив глобалізації на культуру, а також концептуалізацію явища глокалізації, що демонструє адаптацію глобальних культурних моделей до локальних умов. **Наукова новизна.** В результаті роботи було визначено, як глобалізація змінює споживчу культуру та впливає на локальні культурні продукти. Зокрема, розглянуто феномен глокалізації, що демонструє процес адаптації глобальних культурних моделей до місцевих умов, сприяючи збереженню національної ідентичності. Також було досліджено роль цифрових платформ у поширенні та пуяризації українського мистецтва на міжнародну аудиторію. Окрема увага була приділена культурним ініціативам, які в умовах війни почали відігравати важливу роль у підтримці національної ідентичності та комунікації з глобальною спільнотою, а також стали одним з повноцінних інструментів залучення коштів на підтримку держави. Крім того, важливою складовою результатів став і аналіз загроз культурної гомогенізації та шляхів збереження унікальних національних особливостей в умовах глобальних тенденцій. У **висновку** зазначається, що отримані результати дозволяють глибше зрозуміти вплив глобалізаційних процесів на українське культурне середовище та його адаптацію до світових тенденцій, що сприяє збереженню національної ідентичності та розвитку нових форм мистецтва в сучасних умовах.

Ключові слова: глокалізація, міжнародна аудиторія, диджиталізація, гомогенізація, національна самосвідомість, глобальні тренди.

Mykhailo SHVETS

Lecturer, Department of Cinematography and Photography, Kyiv National University of Culture and Arts, 36 Yevhena Konovaltsia Str., Kyiv, Ukraine, 01133

ORCID: 0000-0002-3562-1777

To cite this article: Shvets, M. (2025). Hlobalizatsiia ta kultura spozhyvannia: zmina audytorii ta transformatsiia ukrainskykh kulturno-mystetskykh praktyk. [Globalization and consumer culture: changing audiences and transforming Ukrainian cultural and artistic practices]. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 452–464, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-63>

GLOBALIZATION AND CONSUMER CULTURE: CHANGING AUDIENCES AND TRANSFORMING UKRAINIAN CULTURAL AND ARTISTIC PRACTICES

The relevance of the study lies in the need to understand the impact of globalization processes on cultural and artistic practices in Ukraine. Based on this, the **purpose of the study** was to determine the impact of globalization on Ukrainian art and cultural and consumer practices in the context of digitalization and changes in communications with new audiences. **The methodology** of the work was based on theoretical methods of scientific knowledge, including the analysis of scientific works that reveal the impact of globalization on culture, as well as the conceptualization of the phenomenon of glocalization, which demonstrates the adaptation of global cultural models to local conditions. As a result of the work, it was determined how globalization changes consumer culture and affects local cultural products. In particular, the phenomenon of glocalization was considered, which demonstrates the process of adapting global cultural models to local conditions,

contributing to the preservation of national identity. The role of digital platforms in the dissemination and popularization of Ukrainian art to an international audience was also investigated. Special attention was paid to cultural initiatives, which in the conditions of war began to play an important role in supporting national identity and communication with the global community, and also became one of the full-fledged tools for attracting funds to support the state. In addition, an important component of the results was the analysis of the threats of cultural homogenization and ways to preserve unique national characteristics in the conditions of global trends. The conclusion notes that the results obtained allow for a deeper understanding of the impact of globalization processes on the Ukrainian cultural environment and its adaptation to global trends, which contributes to the preservation of national identity and the development of new forms of art in modern conditions.

Key words: *glocalization, international audience, digitalization, homogenization, national self-awareness, global trends.*

Актуальність проблеми. В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій та глобальних комунікацій культурні процеси перестають бути обмеженими національними кордонами, що відкриває нові можливості для міжнародних культурних обмінів й, одночасно, створює певні виклики. Особливо актуальними ці зміни стають в умовах війни та військових дій, коли культурна ідентичність народу набуває нового значення, а питання її збереження та трансформації стають ще більш нагальними.

Глобалізація, як багатовимірний процес, суттєво впливає на соціокультурні системи та практики, викликаючи дискусії щодо її наслідків для культурної самобутності та творчості. У науковому середовищі активно досліджуються її впливи на поширення масової культури та питання того, як вона адаптує глобальні тенденції до місцевих контекстів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах швидких технологічних змін глобалізація має глибокий вплив на культурну сферу. Дослідник Р. Costa (Costa, 2022, Р. 656–1675) у своїй праці зазначає, що цифрова трансформація створює нові можливості для розвитку культурних практик, спонукаючи до переосмислення культурних цінностей та творчості в сучасному світі. А науковець Х. В. Плечан (Плечан, 2023, 78–93) вказує на те, що розвиток креативних індустрій і стає можливим саме завдяки технологічним змінам, які стають важливими агентами культурних трансформацій. При цьому, автор підкреслює, що креативні індустрії можуть зберігати й традиційні елементи національної культури, забезпечуючи збереження культурної ідентичності.

Тож, стає зрозумілим, що глобалізація є основним чинником змін підходів до сучасної творчості. Проте, варто враховувати, що культура є не лише продуктом ринку, вона виступає й елементом вибудови, збереження

та посилення соціальних та національних ідей та сенсів. В Україні вплив глобалізації особливо помітний у контексті національної культури. А. С. Яркіна (Яркіна, 2023, с. 97) говорить про наявність значних змін в українському суспільстві, підкреслюючи, що глобалізація відкриває можливості для нових форм культурного обміну та зміцнення національної ідентичності. Разом з тим, вона й ставить певні виклики. Такі висновки збігаються і з аргументами дослідників І. Ergashev та N. Farhodjonova (Ergashev, Farhodjonova, 2020, Р. 477), які зазначають, що в умовах глобалізації національні культури підлягають адаптації, однак, вони намагаються зберігати свої унікальні риси.

Ще одним важливим аспектом, який варто врахувати, є вплив глобалізації на національну ідентичність. Дослідник Т. Edensor (Edensor, 2020) проаналізував, як глобалізація впливає на формування національної ідентичності через популярну культуру та повсякденне життя, підкресливши те, що хоча національні ідентичності підлягають постійним змінам, вони також знаходять нові способи вираження у контексті глобалізації.

Окрім того, не можна не зазначити, що саме глобалізація стала ключовим фактором змін культурних, соціальних та економічних аспектів сучасного життя. Так, наприклад, у дослідженні С. Crozet (Crozet, 2023, Р. 5346–5353) аналізується вплив глобалізації на культуру з акцентом на те, як глобальні процеси трансформують культурні практики та взаємодії між націями. Автор впевнений у необхідності глибшого розуміння цих змін, навіть у контексті публічної адміністрації та політики. Такі зміни в культурному середовищі напряму впливають й на споживчі практики. У роботі Z. Sharifonnasabi, F. Bardhi та M. K. Luedicke (Sharifonnasabi, Bardhi, Luedicke, 2020, Р. 273–298) підкреслюється теза з приводу того, що

сучасні споживачі стають більш чутливими до культурних впливів, що зумовлює зміни в їхніх звичках та вподобаннях. А Р. Ж. О. Andrade (Andrade, 2021, Р. 1–25), у своєму дослідженні, додатково розвиває цю тему, акцентуючи на зв'язку між глобалізацією, споживчими культурами та концепцією «вірусного суспільства». Автор вказує на те, як технології та соціальні мережі формують нові способи взаємодії та споживання, що безпосередньо впливає на повсякденне життя людей.

Таким чином, наявні дослідження спрямовані на всебічний аналіз впливу глобалізації на національні культури, враховуючи інтеграцію культур, розвиток креативних індустрій та зміну споживчих практик у сучасному світі. Однак, попри значний прогрес у вивченні теми, досі існують прогалини у дослідженні того, як ці глобальні тенденції впливають на українську культуру, зокрема в контексті війни та відродження національної ідентичності. Тож, з урахуванням цього, метою поточного дослідження є аналіз трансформацій культурно-мистецьких практик в Україні під впливом глобалізаційних процесів, з визначенням того, як глобалізація впливає на культурну гомогенізацію та глокалізацію українських культурних продуктів, особливо в умовах сучасних політичних та соціальних викликів.

Метою дослідження стало визначення впливу глобалізації на українське мистецтво та культурно-споживчі практики в умовах диджиталізації та змін комунікацій з новими аудиторіями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Глобалізація є одним з ключових процесів сучасного світу, який має суттєвий вплив на усі сфери людського життя, зокрема на культуру та мистецькі практики (Eriksen, 2014). Поряд із посиленням економічної взаємодії та всебічного технологічного прогресу, культура стає плацдармом для трансформацій, що викликані новими моделями споживання, такими, що виходять далеко за межі національних кордонів.

Зростання міжнародних культурних обмінів, доступність глобальних платформ для поширення мистецтва та зміна способів комунікації з аудиторією призводять до того, що локальні культурні продукти дедалі більше інтегруються у світовий контекст. Водночас вони пережива-

ють трансформації, відповідаючи на виклики глобальних тенденцій (Buchholz, 2022). У цьому контексті важливо розуміти, як глобалізація змінює споживчу культуру та впливає на культурно-мистецькі практики в Україні, особливо в умовах стрімкої диджиталізації та появи нових аудиторій, які сприймають культуру переважно через призму глобальних процесів.

Не можна не зазначити, що глобалізація, як багатовимірний процес, має значний вплив на економічні, соціальні та культурні системи. З точки зору культури споживання, вона стимулює як поширення універсальних моделей поведінки, так і процеси «глокалізації», які поєднують глобальні тренди з локальними особливостями. Під глокалізацією слід розуміти процес взаємодії між глобальними та локальними тенденціями. Це явище відображає те, як глобальні ідеї, продукти чи культурні практики адаптуються до місцевих умов та особливостей (Roudometof, Dessi, 2022, Р. 1–26).

Глокалізація передбачає те, що, попри поширення універсальних (глобальних) культурних моделей, ці моделі не є однаковими в усіх країнах чи регіонах. Навпаки, моделі є унікальними та змінюються, пристосовуючись до локальних потреб, цінностей, культурних особливостей, звичок тощо. Таким чином, цей процес можна описати як взаємодію двох процесів: глобальні впливи на культуру та суспільство, що зустрічають або спротив, або адаптацію з боку місцевих культурних елементів.

Проте, у сучасному контексті, дедалі частіше, поширюється вплив глобалізації, що сприяє взаємодії різних культур, що веде до поширення масової культури та створює феномен культурної гомогенізації (Bourteau, Moreau, Wikström, 2022, Р. 427–453) – стану, при якому продукти споживання стають подібними по всьому світу, незалежно від локального контексту.

Загалом, теоретичне осмислення глобалізації дозволяє краще зрозуміти, як культурна сфера змінювалася під впливом глобальних трансформацій. Вона може розглядатися з 4 різних аспектів: економічного, технологічного, політичного та соціокультурного (рис. 1).

Економічний аспект глобалізації охоплює зростання взаємозалежності національних економік через активізацію міжнародної торгівлі, інвестицій та глобальних фінансових потоків.

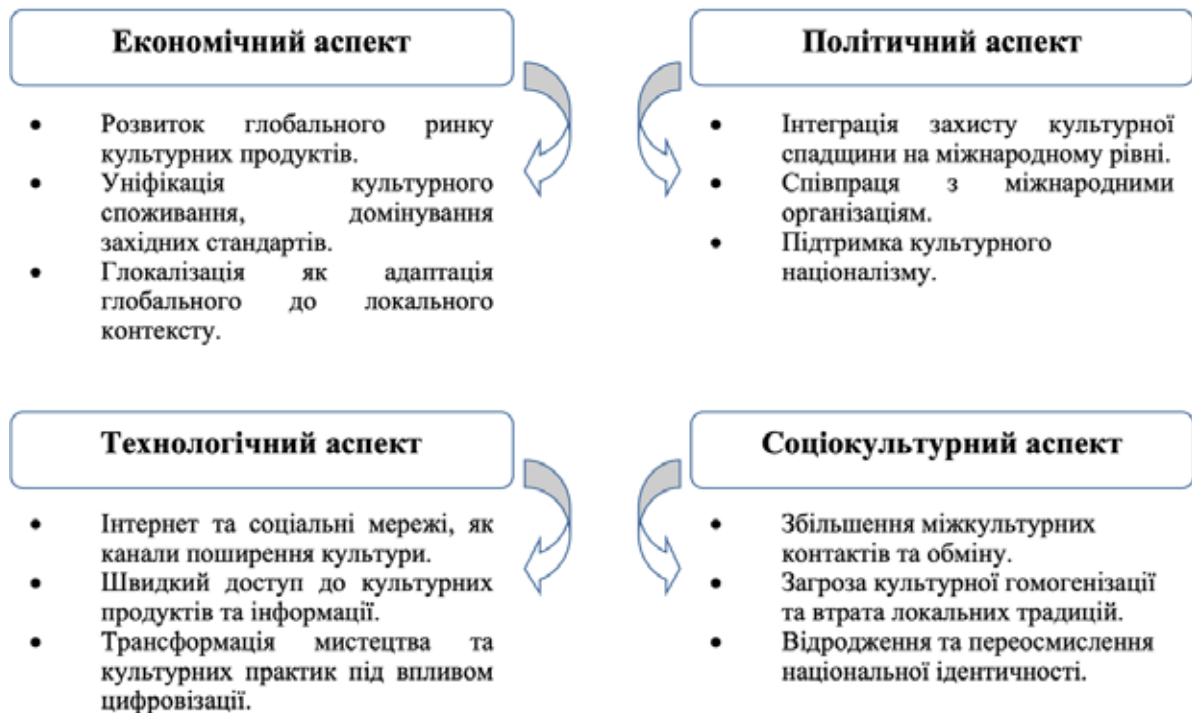

Рис. 1. Аспекти глобалізації

Джерело: створено автором

Цей процес сприяє поширенню товарів, послуг, капіталу й інформації між країнами, створюючи єдиний глобальний ринок. Важливою характеристикою цього підходу є транснаціоналізація виробництва, що призводить до уніфікації споживчих стандартів та створення глобальної культури споживання (Lechner, Boli, 2020). Такі процеси мають безпосередній вплив на культурні практики, оскільки саме через поширення капіталізму культура все більше перетворюється на товар.

З розвитком таких економічних трендів, глобальні корпорації починають грати провідну роль у формуванні культурних смаків та трендів, що поширюються по всьому світу через масову культуру, зокрема кіно, музику, моду та інші аспекти популярної культури.

Своєю чергою, політичний аспект глобалізації (Cohen, 2000) полягає у тому, що сучасний світ функціонує як взаємопов'язану та взаємозалежна система, де держави-учасники процесу втрачають частину свого суверенітету на користь міжнародних угод, транснаціональних компаній та корпорацій.

Політичні інституції, такі як, наприклад, Організація Об'єднаних націй (ООН) чи Світова організація торгівлі (СОТ) стають плат-

формами для обговорення та розв'язання глобальних проблем, що впливають на усі країни-члени. Важливо розуміти, що такі процеси охоплюють і культурний вимір, оскільки глобальні політичні структури часто визначають правила гри на міжнародній арені, впливаючи на культурну політику національних держав.

Зокрема, глобальні ініціативи щодо захисту культурної спадщини, підтримки міжкультурного діалогу та розвитку креативних індустрій демонструють, як політичні процеси сприяють глобальній культурній взаємодії. Так, з початком повномасштабного військового вторгнення у травні 2022 року незалежний експерт ООН з культурних прав висловила глибоку стурбованість через втрати культурної спадщини, що можуть мати тривалий вплив на процеси відновлення після війни. Особливу увагу вона приділила систематичному знищенню музеїв, архівів та культурних символів, що підриває право українців на самовизначення (The United Nations Office at Geneva, 2022).

У лютому 2023 року експерти ООН знов заявили про намісне знищення культурних об'єктів в Україні, що є спробою стерти українську ідентичність. Більш того, експерти зазна-

чили, що такі атаки порушують міжнародне гуманітарне право, зокрема статтю 1 Гаазької конвенції 1954 року щодо захисту культурної спадщини під час збройних дій.

Паралельно з тим, урахування технологічного аспекту глобалізації стає все більш помітним у процесах взаємодії культур та формуванні глобальної культури споживання. Інформаційні технології та розвиток Інтернету суттєво спрощують доступ до культурних продуктів з будь-якого куточка світу, роблячи їх доступними для широких аудиторій (Misa, 2022).

Завдяки цифровим платформам, таким як соціальні мережі, стримінгові сервіси, онлайн-музеї та галереї, люди можуть отримувати доступ до культурних надбань різних народів у будь-який час та з будь-якого місця. Що, своєю чергою, напряду сприяє динамічній циркуляції ідей та миттєвому поширенню нових культурних трендів.

Тож, глобалізація дозволила митцям, культурним діячам та інституціям отримувати нові можливості для самовираження та спілкування з глобальною аудиторією, що спричинило появу нових форм мистецтва та культурних практик. Однак, і тут виникають загрози втрати ідентичності культур, оскільки глобальні технологічні платформи часто диктують стандарти споживання, які можуть не відповідати локальним культурним цінностям.

І, нарешті, соціокультурний підхід до глобалізації (Ozer, Schwartz, 2022, Р. 22-42) акцентує саме на таких змінах у взаємодії між культурами та на формуванні нових культурних ідентичностей. Тож, глобалізація сприяє посиленню міжкультурного обміну, де культурні продукти й практики швидко поширюються через кордони, змішуючи різні традиції та створюючи нові форми культурного синтезу. Разом з тим, сприяючи поширенню універсальних культурних стандартів та ставлячи питання збереження локальних культурних ідентичностей, які можуть бути витіснені цими глобальними тенденціями.

Таким чином, важливо розуміти, що сучасна культура споживання активно трансформується в результаті усіх трендів продиктованих глобалізаційними тенденціями. Масові медіа, Інтернет та соціальні мережі стають основними каналами поширення культурних продуктів.

Наприклад, під час війни, такі канали стали

основними засобами зв'язку українських митців зі світовою спільнотою. Таким прикладом можна назвати виступ українського гурту «Kalush Orchestra» на Євробаченні у 2022 році. Їхня пісня «Stefania», спочатку написана як ода матері фронтмена О. Псюка, набула зовсім іншого значення після початку повномасштабної війни, ставши символом опору українського народу та підтримки України, яка знищується країною-терористом росією. Сцена конкурсу стала рупором українського народу у європейському просторі. Виступ «Kalush Orchestra» супроводжувався закликами про допомогу Маріуполю та захисникам «Азовсталі», що викликало широку міжнародну реакцію та привернуло увагу до війни в Україні. А перемога гурту не лише підняла питання культурної ідентичності, але й продемонструвала підтримку світової спільноти Україні.

Ще одним із гучних культурних кейсів стало переглядання наративу про національність К. Малевича в міжнародних музеях, зокрема в амстердамському музеї «Stedelijk Museum» (Harris, 2023). Раніше К. Малевича часто вважали російським художником, проте в 2022-2023 роках після громадських ініціатив, масових акцій в Інтернеті та зростаючої уваги аудиторії до українського походження митця було уточнено, що він народився у Києві. Це рішення можна вважати значним кроком у визнанні українського внеску в світове мистецтво, адже К. Малевич був центральною фігурою у розвитку авангардного мистецтва, зокрема супрематизму. А корекція національної ідентифікації його творів у світових музеях підкреслює повернення правди про українську культуру та її вплив.

Оскар у 2024 році отримав український документальний фільм – «20 днів у Маріуполі» (20 Days in Mariupol). Фільм режисера М. Чернова, українського журналіста та кореспондента, створений у співпраці з Associated Press, став переможцем у категорії «Найкращий документальний фільм» та висвітлює реальні події, що відбувалися у Маріуполі, де цивільне населення потрапило під інтенсивні російські бомбардування. Стрічка вражає своїм реалістичним зображенням жорстокості війни, страждань мирних жителів та героїзму медичних працівників. Говорячи про важливість соціальних мереж у контексті поширення

української культури, можна навести приклад, що після релізу фільму глядачі почали активно ділитися враженнями через платформи, як Twitter, X (Facebook), та Instagram. Тоді використовувалися хештеги на підтримку фільму та для поширення інформації про ситуацію в Маріуполі (Стара, 2023), наприклад, «#20DaysInMariupol» або «#StandWithUkraine». Все це сприяло широкому обговоренню фільму не тільки серед української аудиторії, а й у міжнародних колах.

Крім того, фільм було показано не лише на кінофестивалях, а й на спеціальних онлайн-платформах та сервісах, що дозволило розширити аудиторію за межами України. А глядачі, що були вражені фільмом, почали використовувати краудфандингові платформи та організовували благодійні збори для підтримки подальших кінопроектів, що висвітлюють війну, а також для гуманітарної допомоги постраждалим у Маріуполі.

Тож, ці приклади яскраво демонструють важливість присутності української культури у міжнародному інформаційному просторі. Активне функціонування українських культурних діячів у соціальних мережах, участь у масштабних міжнародних конкурсах та інше, стають критично необхідними кроками у контексті набуття Україною голосу.

У сучасному контексті, митці отримали безпрецедентні можливості для прямої комунікації з глобальною аудиторією. Водночас аудиторія, яка була локалізованою, сьогодні може миттєво взаємодіяти з культурними продуктами з різних куточків світ. Так, раніше митці значною мірою залежали від медіаторів-кураторів, видавців, продюсерів, які визначали, що саме буде представлено широкій аудиторії. Сьогодні соціальні мережі дозволяють митцям безпосередньо представляти свої роботи аудиторії, оминаючи традиційні інституційні фільтри. Діячі культури можуть залучати міжнародну аудиторію, поширюючи свої твори з мінімальними витратами та без потреби в інституційній підтримці.

Попри діджиталізацію та цифровізацію, традиційними інструментами взаємодії з аудиторією також не варто нехтувати. Це важливо, бо популяризація української культури за кордоном відбувається через різноманітні інструменти. Наприклад, фестивалі такі як «Un week-end à l'Est» (Український інститут, 2022),

присвячений українській культурі, що забезпечив майданчик для українських митців, щоб представити свої роботи за межами країни. Важливо розуміти, що такі міжнародні ініціативи сприяють інтеграції української культури у міжнародний контекст, знайомлячи широку аудиторію з українським мистецтвом.

Зважаючи на зростаючу популяризацію української культури за кордоном, ми можемо спостерігати паралельні зміни споживчих практик і в Україні. Підвищення рівня життя, доступ до освіти та розвиток Інтернету стали каталізаторами нових форм споживання культури. Ці фактори не лише змінюють ставлення до культурних продуктів, але й сприяють виникненню нових тенденцій у мистецтві, кіно, театрі та музиці.

Крім того, глобалізація зумовлює і зміни споживчих практик в Україні, що відбуваються як наслідок зростання культурного капіталу, що визначає нові форми споживання та залучення до мистецьких продуктів (Засядьков, 2023). Серед основних характеристик цього процесу можна виділити зростання інтересу до сучасного мистецтва, яке стало доступнішим саме завдяки активному просуванню через цифрові платформи.

Як вже було згадано на прикладі просування фільму «20 днів у Маріуполі» відбувається і зростання інтересу до кіномистецтва завдяки появі нових платформ для стрімінгу, що відкрили доступ широким аудиторіям. Крім того, театральні постановки, які раніше були доступні лише в межах окремих міст, тепер мають можливість бути представленими на міжнародній арені через онлайн-трансляції. І це також сприяє зміщенню акценту з традиційних форм театрального споживання на нові формати, які дозволяють глядачам взаємодіяти з театром у нових вимірах. Сучасні українські театри також почали активно експериментувати з новими технологіями, впроваджуючи інтерактивні елементи та мультимедійні складові у свої вистави.

Розглядаючи музичну сфери України також спостерігається значна трансформація, зокрема через розширення жанрового спектра та зростання популярності нових музичних напрямків. Повертаючись до прикладу музичного колективу «Kalush Orchestra» стає помітним те, як українська музика не лише адаптується до сві-

тових трендів, але й активно їх формує. Гурт не просто відтворює популярні музичні стилі, першою чергою, реп та хіп-хоп, а й поєднує його з традиційними українськими культурними елементами, створюючи новий унікальний напрямок, який є свідченням динамічної взаємодії між традиціями та сучасністю. Це явище можна назвати своєрідним міксуванням жанрів, що не лише зберігає культурну ідентичність, але й робить українську музику більш привабливою для міжнародної аудиторії. Таке поєднання жанрів не є випадковістю, а скоріше є частиною ширшого культурного процесу, в якому українські митці активно шукають способи синтезувати локальні традиції з глобальними музичними трендами, відкриваючи нові горизонти для популяризації української культури у світі, паралельно демонструючи її багатогранність та здатність до інновацій.

Також, не можна не розглянути нові художні форми в українському мистецтві, що виникли під впливом глобальних тенденцій та відображають як реакцію на соціальні й культурні зміни, так і використання новітніх технологій. З початку 21 століття, українські митці все частіше звертаються до стріт-арту, перформансу, а з 2020-х років і до цифрового мистецтва, осмислюючи через ці жанри сучасні проблеми та виклики (Жигайло, 2024, с. 7–15). Стріт-арт, наприклад, став не лише формою візуального протесту, але й спробою створити діалог між мистецтвом та міським простором. Роботи таких митців стають частиною міського пей-

зажу, перетворюючи стіни та вулиці на полотна для вираження думок щодо політичних подій, соціальної нерівності або національних цінностей. Цей жанр, активно розвиваючись після подій Революції Гідності, викликав питання щодо ролі мистецтва у публічному просторі та його впливу на суспільну свідомість. А з початком повномасштабної війни 2022 року, міцно закріпився у культурному просторі, ставши повноцінним та визнаним напрямком культурної галузі. У статті 2023 року журналу «The Village» (Масенко, 2023) було детально розкрито феномен стріт-арту, зокрема муралів, як реакції на війну в Україні, з демонстрацією того, як ці твори мистецтва впливають на міський простір.

Тож, можна стверджувати, що мурали стали культурною відповіддю на російську агресію, про що свідчить проєкт «The Wall», в межах якого у кількох європейських містах та Найробі були створені роботи, що символізують солідарність з Україною та її боротьбу за свободу та демократію. Митці, як в Україні, так і за кордоном, часто використовують символи противу, зображуючи художні образи на кшталт «Святої Джавеліни» (рис. 2) чи «привиду Києва» (рис. 3), а також образи культурних та історичних постатей, що є ключовими фігурами української історії – П. Скоропадського (рис. 4), М. Грушевського (рис. 5) та інших.

Особливо цікавою є концепція роботи в міському просторі, яку підкреслює мистецтвознавиця К. Тейлор (Масенко, 2023). Вона наголо-

Рис. 2. Мурал «Свята Джавеліна», м. Київ, Україна (фото Kailas-V)

Джерело: (Масенко, 2023)

Рис. 3. Мурал «Привид Києва», м. Київ, Україна. Автор: А. Ковтун (фото К. Тимошенко)

Джерело: (Масенко, 2023)

Рис. 4. Мурал «П. Скоропадський», м. Київ, Україна (фото Kailas-V)

Джерело: (Масенко, 2023)

Рис. 5. Мурал «М. Грушевський», м. Київ, Україна (фото Kailas-V)

Джерело: (Масенко, 2023)

шує на етичній складовій публічного мистецтва, зазначаючи, що мистецтво у публічному просторі звертається до всіх, хто його бачить, на відміну від виставок у галереях чи музеях, що робить вуличне мистецтво потужним інструментом комунікації, здатним впливати на свідомість людей у повсякденному житті.

Однак, процес створення такої форми мистецтва (зокрема муралів) в Україні часто стикається з відсутністю чітких процедур погодження, особливо на рівні житлових будинків. При цьому дедалі більша кількість проєктів, особливо у великих містах, таких як Київ, ініціюється місцевою владою або за підтримки меценатів. Художня команда Kailas-V зазначає (Масенко, 2023), що основною складністю є не лише отримання дозволів, але й пошук фінан-

сування, адже створення муралів потребує значних коштів.

Така ситуація характерна і для європейського простору. Більш того, реалізація таких проєктів у європейських містах потребує складних та довготривалих узгоджень. Проте, це не є неможливим, що підтверджується наявністю муралів українських авторів у великих європейських містах (рис. 6).

З огляду на аналіз прикладів муралів помітна тенденція до урахування питання етичних меж у публічному мистецтві під час війни. Арткуратори та митці обирають відмовлятися від агресивних або депресивних зображень, надаючи перевагу символам стійкості та підтримки, які допомагають людям відчувати надію та зв'язок із містом. Все це дозволяє не тільки

Рис. 6. Мурал «Grow in Freedom», м. Брюссель, Бельгія, та «Flower of Democracy», м. Берлін, Німеччина (фото Port)

Джерело: (Масенко, 2023)

зберегти культурну ідентичність в умовах кризи, але й створити простір, який сприяє моральній підтримці суспільства в період важких фізичних, моральних, етичних, соціальних та культурних випробувань.

Ще одним із помітних прикладів розвитку культури під впливом глобалізації цих процесів є розвиток цифрового мистецтва, яке, у часи пандемії, стало популярним інструментом для створення нових візуальних та концептуальних форм. Використання цифрових технологій, таких як, наприклад, NFT, дозволяє сучасним художникам експериментувати зі способами передачі повідомлень, що стосується як особистих тем, так і широких соціальних процесів, зокрема тем війни, травми та ідентичності. Більш того, під час війни NFT-мистецтво стало одним з інструментів залучення коштів (донатів) на гуманітарні та воєнні потреби України.

Одним із ключових прикладів цифрового мистецтва в Україні є проєкт «META HISTORY Museum of War» (Редько, 2022), створений за підтримки Мінцифри, який використовує технологію блокчейн для продажу NFT та збору коштів.

Прикладами успішного використання NFT у рамках благодійності є діяльність українських митців А. Нікогосяна та Н. Д'яченко. А. Нікогосян (36.6рт), створює цифрові роботи, що відо-

бражають важливі події війни, такі як, наприклад, знищення літака «Мрія» (рис. 7).

Коментуючи свою роботу автор каже: «Я обрав твіт Верховної Ради про те, як російські війська зруйнували легендарний літак «Мрія» та від Володимира Зеленського про розірвання дипломатичних стосунків з Росією й підтримку України.» (Редько, 2022). Його робота яскраво демонструє, як NFT-мистецтво може стати інструментом культурного спротиву та політичної заяви.

Свою чергою, Н. Д'яченко зосереджується на зображеннях квітів, які символізують надію та мир. Авторка не робить гучних політичних чи соціальних заяв, проте підкреслює своїми роботами культурну ідентичність (рис. 8).

Особливої уваги привертає й творчість С. Дядко (Gydravlik), який працює у жанрі CryptoGeometryArt. Його роботи не є політичними заявами та не мають прямих відсилок до української ідентичності чи культури, але виставляючись на міжнародних NFT-аукціонах є достатньо запитаними. І хоча автор не надає чітких про-українських посилок, частина виручених коштів йде на відновлення культурних пам'яток України. Це свідчить про те, що цифрове мистецтво на основі блокчейну може не тільки взаємодіяти з культурними формами, але й забезпечувати нові фінансові можливості для збереження культурної спадщини.

Рис. 7. NFT-картина для «META HISTORY Museum of War», А. Нікогосян

Джерело: (Редько, 2022)

Рис. 8. NFT-картина (відцифроване фото) «Нарцис», Н. Д'яченко

Джерело: (Редько, 2022)

Трансформація культурного середовища під впливом глобалізаційних процесів зумовила не тільки зміни у контексті форматів творчості та інструментів комунікації митців та аудиторій, але й призвела до змін у культурі споживання. Нові покоління, особливо зумери (народжені у 1997–2010) та альфа (народжені після 2010 року), демонструють схильність до мультикультурності та готовність до сприйняття культурних продуктів, що виходять за рамки локальних традицій. Більш того, культура споживання серед нових поколінь стає дедалі динамічнішою та гнучкішою, відзначаючись відкритістю до гібридних форм мистецтва й експериментальних підходів. Покоління зумерів та альфа, виростаючи в умовах постійного доступу до інформації та культурного продукту з усього світу, формують новий тип споживачів, які шукають унікальні та автентичні проекти, що можуть відповідати як локальній, так і глобальній реальності. Вони формують нові вимоги до мистецтва, звертаючи увагу на інноваційні комбінації жанрів, унікальні мікси стилів та актуальні соціальні теми. Це породжує нові виклики для митців, які прагнуть залучити цю аудиторію.

Також, особливою рисою нових поколінь є їхнє тяжіння до автентичності та оригінальності контенту. Нові аудиторії надають перевагу культурним продуктам, які розповідають унікальні історії, несуть сильні соціальні та політичні меседжі й водночас інтегрують глобальні тренди, що створює попит на проекти, що виходять за межі класичних форм, активно використовують мультимедійні засоби, нові технології та інтерактивність. Важливим чинником цієї трансформації в українських реаліях є й зміцнення національної ідентичності під впливом війни, особливо з 2014 року і значно сильніше після початку повномасштабного вторгнення росії у 2022 році (Отрошко, 2023, с. 44–62).

Після 2014 року в Україні почалася хвиля так званої «українізації», яка полягала не лише в посиленні національної свідомості, але й у поширенні української мови, традицій та культурних наративів у всіх сферах життя. Такі тенденції стали прямою відповіддю на російську військову агресію та посилення потреби у відновленні й збереженні націо-

нальної ідентичності. Зокрема, культура, яка активно пристосовувалася до глобальних вимог нових поколінь, почала підкреслювати важливість національних елементів та локальних наративів, ставлячи їх на перше місце.

Українські митці, реагуючи на виклики війни, почали активно висвітлювати національні теми та питання, пов'язані з війною, біженцями, відродженням національної самосвідомості. А покоління зумерів та альфа, які виростили в умовах цих подій, особливо чутливі до таких проєктів. Їхній попит на автентичний контент сприяє появі унікальних мистецьких форм.

Таким чином, війна та глобалізація взаємодіють у процесі формування нових культурних ідентичностей в Україні, що відображається в появі нових художніх форм та жанрів, орієнтованих на гібридність, динамічність та автентичність.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Дослідження показало, що глобалізація суттєво змінює споживчу культуру в Україні та трансформує локальні культурно-мистецькі практики. Одним із ключових аспектів цього впливу є інтеграція українських культурних продуктів у глобальний контекст через цифрові платформи.

Водночас, зазначено, що поширення масової культури призвело до культурної гомогенізації, тобто уніфікації культурних продуктів по всьому світу, що поставило під загрозу унікальні національні особливості українського мистецтва. Ці тенденції викликають необхідність розвитку стратегій збереження культурної самобутності в умовах глобалізації. Зокрема, феномен глокалізації стає ефективним механізмом адаптації глобальних культурних моделей до українських реалій, що дозволяє зберігати національну ідентичність.

Дослідження підкреслило важливість цифрових платформ як каналів поширення української культури та мистецтва, зокрема в умовах військової агресії. Соціальні мережі та онлайн-ресурси стали ефективним інструментом комунікації між українськими митцями та світовою спільнотою, що сприяло популяризації українських культурних продуктів. Існуючі досягнення свідчать про здатність української культури привертати увагу глобальної аудиторії, незважаючи на кризові обставини.

Окрім цього, дослідження підтвердило, що війна має суттєвий (якщо не основний) вплив на культурну сферу України, підсилюючи національні та патріотичні наративи. У відповідь на агресію українські митці все частіше звертаються до тем національної ідентичності, відродження історичної пам'яті та опору окупаційним силам. Зокрема, такі напрямки мистецтва, як стріт-арт, мурали та NFT-мистецтво, стали формами культурного спротиву та засобом поширення українського голосу у світі. Важливо також зазначити, що новітні методи культурного вираження є не лише інструмен-

тами донесення сенсів до аудиторій, а й повноцінними ефективними механізмами залучення коштів на потреби держави.

Обмеженнями даного дослідження можна вважати те, що воно було зосереджено на культурних аспектах глобалізації, залишивши поза увагою економічні та політичні впливи, які також мають вагоме значення для трансформації культурних практик в Україні. У майбутніх дослідженнях варто врахувати ці фактори для більш глибокого розуміння процесів, які відбуваються на перетині глобальних та локальних культурних моделей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Жигайло М., Александрова М. Експлікація травматичного досвіду внаслідок російської збройної агресії проти України 2014–2024 рр. у вітчизняному вуличному мистецтві. *Культура України*. 2024. Вип. №. 83. С. 7–15.
2. Засядьков О. Культуротворча місія івент-практик в Україні : дис. ... докт. філософії. : 034 / Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2023. 212 с.
3. Масенко В. Мурали як реакція на війну з'являються в Україні та за кордоном. Як це впливає на міський простір. *Віледж*. 2023. URL: <https://www.village.com.ua/village/city/public-space/337689-murali-yak-reaktsiya-na-viynu-z-yavlyayutsya-v-ukrayini-ta-za-kordonom-yak-tse-vplivae-na-miskiy-prostir> (дата звернення: 20.01.2025).
4. Отрошко Л. Сучасна російсько-українська війна та її вплив на етносоціальні процеси в Україні. *Українознавство*. 2023. Вип. №. 2 (87). С. 44–62.
5. Плепан Х. Світовий досвід трансформаційних змін розвитку креативних індустрій: культурологічні аспекти дослідження. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія*. 2023. Вип. №. 25. С. 78–93.
6. Редько Т. Український NFT-art: як він працює під час війни та хто його створює. *Українська правда. Життя*. 2022. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2022/06/07/248993/>. (дата звернення: 20.01.2025).
7. Стара О. Хештег «Слава Україні!» очолив світові тренди твіттера. *RFI*. 2023. URL: <https://www.rfi.fr/uk/%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%96-%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD/20230307-%D1%85%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B5%D0%B3-%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-%D0%BE%D1%87%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%B2-%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%96-%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B8-%D1%82%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0> (дата звернення: 20.01.2025).
8. У Парижі відбудеться фестиваль «Un week-end à l'Est», присвячений українській культурі. *Український інститут*. 2022. URL: <https://ui.org.ua/news/festival-dedicated-to-ukrainian-culture-in-paris/>. (дата звернення: 20.01.2025).
9. Яркіна А. Вплив глобалізації на українську культуру та суспільство. *Україна XX–XXI ст. у контексті світової історії* : матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків, 15 грудня 2023 р. Харків : ХНУРЕ, 2023. С. 97.
10. Andrade P. J. O. Globalization of consumption, lifestyles and 'viral society'. *CEI–ISCAP E-Journal of Intercultural Studies*. 2021. №9. P. 1–25.
11. Bourreau, M., Moreau, F., Wikström, P. Does digitization lead to the homogenization of cultural content?. *Economic Inquiry*. 2022. №60(1). P. 427–453.
12. Buchholz, L. The global rules of art: The emergence and divisions of a cultural world economy. Princeton University Press, 2022. 391 p.
13. Costa, P. Valuing culture and creativity impacts in a global technological era: Reshaping the analytical framework. *European Planning Studies*. 2022. №30 (9). P. 656–1675.
14. Cohen, E. Globalization and cultural diversity. *UNESCO Digital Library*. 2000. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000121070> (дата звернення: 20.01.2025).
15. Crozet, C. Globalization and culture. *Global encyclopedia of public administration, public policy, and governance*. 2023. P. 5346–5353.

16. Cultural destruction in Ukraine by Russian forces will reverberate for years, UN rights expert warns. *The United Nations Office at Geneva*. 2022. URL: <https://www.un Geneva.org/en/news-media/news/2022/05/73025/cultural-destruction-ukraine-russian-forces-will-reverberate-years-un> (дата звернення: 20.01.2025).
17. Edensor, T. *National identity, popular culture and everyday life*. New York: Routledge, 2020. 220 p.
18. Ergashev, I., Farxodjonova, N. Integration of national culture in the process of globalization. *Journal of Critical Reviews*. 2020. V. 7, №. 2. P. 477.
19. Eriksen, T. H. *Globalization: The key concepts*. London: Routledge, 2014. 224 p.
20. Harris, G. Russian or Ukrainian? Museums update Kazimir Malevich's nationality. *The Art Newspaper*. 2023. URL: <https://www.theartnewspaper.com/2023/03/01/russian-or-ukrainian-museums-update-kazimir-malevichs-nationality>. (дата звернення: 20.01.2025).
21. Lechner, F. J., & Boli, J. (Eds.). *Wiley-Blackwell*, 2020. 642 p.
22. Misa, T. J. *Leonardo to the Internet: Technology and Culture from the Renaissance to the Present*. JHU Press, 2022. 423 p.
23. Ozer, S., & Schwartz, S. J. Identity development in the era of globalization: Globalization-based acculturation and personal identity development among Danish emerging adults. *European Journal of Developmental Psychology*. 2022. № 19(1). P. 22–42.
24. Roudometof, V., Dessi, U. Culture and glocalization: an introduction. *Handbook of culture and glocalization*. Edward Elgar Publishing. 2022. P. 1-26.
25. Sharifonnasabi, Z., Bardhi, F., Luedicke, M. K. How globalization affects consumers: Insights from 30 years of CCT globalization research. *Marketing Theory*. 2020. V. 20, №. 3. P. 273–298.

REFERENCES:

1. Zhyhailo, M., Aleksandrova, M. (2024) Eksplikatsiia travmatychnoho dosvidu vnaslidok rosiiskoi zbroinoi ahresii proty Ukrainy 2014–2024 rr. u vitchyznianomu vulychnomu mystetstvi [Explication of traumatic experience as a result of Russian armed aggression against Ukraine 2014-2024 in domestic street art]. *Kultura Ukrainy – Culture of Ukraine*, 7–15 [in Ukrainian].
2. Zasiadvovk, O. (2023). *Kulturotvorcha misiia ivent-praktyk v Ukraini* [Cultural mission of event practitioners in Ukraine]. [Doctor Philosophy thesis, National Academy of Management of Culture and Arts. Kyiv. 212 p. [In Ukrainian].
3. Masenko, V. (2023). Muraly yak reaktsiia na viinu zivlaiutsia v Ukraini ta za kordonom. Yak tse vplyvaie na miskiy prostir [Murals as a reaction to the war appear in Ukraine and abroad. How does it affect urban space]. *village.com.ua*. Retrieved from: <https://www.village.com.ua/village/city/public-space/337689-murali-yak-reaktsiya-na-viynu-z-yavlyayutsya-v-ukrayini-ta-za-kordonom-yak-tse-vplyvae-na-miskiy-prostir> [in Ukrainian].
4. Otroshko, L. (2023). Suchasna rosiisko-ukrainska viina ta yii vplyv na etnosotsialni protsesy v Ukraini [The modern Russian-Ukrainian war and its impact on ethnosocial processes in Ukraine. Ukrainian Studies] *Ukrainoznavstvo – Ukrainian Studies*, 2(87), 44–62. [in Ukrainian].
5. Pletsan, Kh. (2023). Svitovi dosvid transformatsiinykh zmin rozvytku kreatyvnykh industrii: kulturolohichni aspekty doslidzhennia [World experience of transformational changes in the development of creative industries: cultural aspects of research]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu – Bulletin of Mariupol State University. Series: Philosophy, Cultural Studies, Sociology*, 25, 78–93. [in Ukrainian].
6. Redko, T. (2022). Ukrainskyi NFT-art: yak vin pratsiuie pid chas viiny ta khto yoho stvoriuie [Ukrainian NFT-art: how it works during war and who creates it]. *life.pravda.com.ua*. Retrieved from: <https://life.pravda.com.ua/culture/2022/06/07/248993/>.
7. Stara, O. (2023). Kheshteh «Slava Ukraini!» ocholyv svitovi trendy tvitera [Hashtag “Glory to Ukraine!” led the world trends on Twitter]. *rfi.fr*. 2023. Retrieved from: <https://www.rfi.fr/uk/%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%96-%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD/20230307-%D1%85%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B5%D0%B3-%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-%D0%BE%D1%87%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%B2-%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%96-%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B8-%D1%82%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0>.
8. (2022). U Paryzhi vidbudetsia festyval «Un week-end à l'Est», prysviachenyi ukrainskii kulturi [The festival “Un week-end à l'Est” dedicated to Ukrainian culture will be held in Paris]. *ui.org.ua*. Retrieved from: <https://ui.org.ua/news/festival-dedicated-to-ukrainian-culture-in-paris/>.
9. Yarkina, A. Vplyv hlobalizatsii na ukrainsku kulturu ta suspilstvo [The impact of globalization on Ukrainian culture and society]. Proceedings of the 17th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference: *Ukraina XX–XXI st. u konteksti svitovoi istorii: materialy XVII Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Ukraine of the 20th-21st centuries in*

- the context of world history: materials of the 17th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference.* (p. 97). Kharkiv : KhNURE. [in Ukrainian].
10. Andrade P. J. O. (2021). Globalization of consumption, lifestyles and 'viral society. *CEI-ISCAP E-Journal of Intercultural Studies*, 9, 1–25 [in English].
 11. Bourreau, M., Moreau, F., Wikström, P. (2022). Does digitization lead to the homogenization of cultural content?. *Economic Inquiry*, 60(1), 427–453 [in English].
 12. Buchholz, L. (2022). The global rules of art: The emergence and divisions of a cultural world economy. Princeton University Press. 391 p. [in English].
 13. Costa, P. (2022). Valuing culture and creativity impacts in a global technological era: Reshaping the analytical framework. *European Planning Studies*, 30(9), 656–1675 [in English].
 14. Cohen, E. (2000). Globalization and cultural diversity. *unesdoc.unesco.org*. Retrieved from: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000121070> [in English].
 15. Crozet, C. (2023). Globalization and culture. *Global encyclopedia of public administration, public policy, and governance*, 5346–5353 [in English].
 16. (2022). Cultural destruction in Ukraine by Russian forces will reverberate for years, UN rights expert warns. *ungeneva.org*. Retrieved from: <https://www.ungeneva.org/en/news-media/news/2022/05/73025/cultural-destruction-ukraine-russian-forces-will-reverberate-years-un> [in English].
 17. Edensor, T. (2020). National identity, popular culture and everyday life. New York: Routledge. 220 p. [in English].
 18. Ergashev, I., Farxodjonova, N. (2020). Integration of national culture in the process of globalization. *Journal of Critical Reviews*, 7(2), 477. [in English].
 19. Eriksen, T. H. (2014). Globalization: The key concepts. London: Routledge. 224 p. [in English].
 20. Harris, G. (2023). Russian or Ukrainian? Museums update Kazimir Malevich's nationality. *theartnewspaper.com*. Retrieved from: <https://www.theartnewspaper.com/2023/03/01/russian-or-ukrainian-museums-update-kazimir-malevichs-nationality>. [in English].
 21. Lechner, F. J., & Boli, J. (2020). Wiley-Blackwell. 642 p. [in English].
 22. Misa, T. J. (2022). Leonardo to the Internet: Technology and Culture from the Renaissance to the Present. JHU Press. 423 p. [in English].
 23. Ozer, S., & Schwartz, S. J. (2022). Identity development in the era of globalization: Globalization-based acculturation and personal identity development among Danish emerging adults. *European Journal of Developmental Psychology*, 19(1), 22–42.
 24. Roudometof, V., Dessi, U. (2022). Culture and glocalization: an introduction. *Handbook of culture and glocalization. Edward Elgar Publishing*. 1-26. [in English].
 25. Sharifonnasabi, Z., Bardhi, F., Luedicke, M. K. (2020). How globalization affects consumers: Insights from 30 years of CCT globalization research. *Marketing Theory*, 20(3), 273–298.